

ΚΑΡΟΛΟΣ Ο ΠΕΜΠΤΟΣ, ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ.

ΠΟΣΟΝ ὀλίγον ἡ ἀνθρωπίνη μεγαλειότης καὶ ἡ δύναμις συντελοῦν εἰς παρούσαν ἢ μέλλουσιν εὐδαιμονίαν, διασαφηνίζεται ἄριστα εἰς τὸν βίον Καρόλου τοῦ Πέμπτου, αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας, καὶ βασιλέως τῆς Ἰσπανίας.

Ὁ μέγας οὗτος ἡγεμὼν, πολεμιστὴς, καὶ πολιτικὸς, ἐγεννήθη εἰς τὸ Γάνδουον (Ghent), πόλιν τοῦ Βελγίου, καὶ πρωτεύουσιν τῆς Ἀνατολικῆς Φλανδρίας, τὴν 24ην Φεβρουαρίου, 1500. Κατὰ παράδοξον σύμπτωσιν, ἐκληρονόμησε κραταιὰς καὶ ἐκτεταμένas χώρας. Διὰ μὲν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, Φιλίππου τοῦ Ὁραίου, ἐκληρονόμησε τὸ ἀρχιδουκάτον τῆς Αὐστρίας, τὸ δουκάτον τῆς Βουργουνδίας, καὶ τὸ κομητάτον τῆς Φλανδρίας· διὰ δὲ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ἰωάννης, βασιλίσσης τῆς Καστίλιαι, κατέστη ἀναξ τοῦ ἐν ἀκμῇ τότε Ἰσπανικοῦ κράτους. Τὸ 1519, ἀποθανόντος τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας Μαξιμιλιανοῦ, ἐκλέχθη αὐτοκράτωρ ὁ Κάρολος εἰς τὸ Φραγκοφόρτον, καίτοι ἀνταγωνιστὴν ἔχων Φραγκίσκον τὸν Πρῶτον, βασιλέα τῆς Γαλλίας· ἐστέφθη δὲ μετὰ μεγάλης πομπῆς εἰς τὸ Ἀκυόγρανον (Aix-la-Chapelle).

Εἰς σύντομον ἄρδρον, ὁποῖον συγχωροῦσι τὰ στενὰ ὄρια τῆς Ἀποθήκης, καὶ μόνον νὰ σχεδιάσωμεν τὴν ζωὴν τοῦ παραδόξου τούτου ἀνδρὸς ἡθέλει εἰσθαι ἀδύνατον· μόνῃ ἐλπίς ὑπάρχει νὰ διεγείρωμεν τὴν προσοχὴν τοῦ ἀναγνώστου εἰς περίοδον ἱστορίας, ἥτις περιλαμβάνει τόσα μεγάλα συμβεβηκότα, ὁλόκληρον σχεδὸν ἀφορῶντα τὴν ἀνθρωπότητα. Τὸ μέγιστον ἀπάντων εἶναι ἰσως ἡ θρησκευτικὴ Μεταρρύθμισις, τὴν ὁποίαν ἤρχισεν ὀλίγον πρὸ τῆς βασιλείας τοῦ Καρόλου ὁ Μαρτίνος Λούθηρος, μοναχὸς ἐκ τοῦ τάγματος τοῦ Ἀγ. Αὐγουστίνου· μετὰ δὲ τὴν στέφιν τοῦ Καρόλου, συνεκροτήθη Δίαιτα εἰς τὴν Βορματίαν (Worms), νὰ συσχεφθῇ περὶ τῶν θρησκευτικῶν ἐρίδων, αἵτινες τότε διετάρασσον τὸ Γερμανικὸν ἔθνος. Ὁ Κάρολος λέγεται ὅτι ἐβοήθησε τὴν Μεταρρύθμισιν· ἀλλὰ τὸ πιθανώτερον εἶναι ὅτι εὐρῆκεν ὅχι ἀσυμφόρους εἰς ἑαυτὸν τὰς ἐκ τοῦ Λουθηρανισμοῦ γεννηθείσας διαιρέσεις, καὶ ὁσάκις ἠδύνατο, ὠφελεῖτο ἀπ' αὐτάς, ποτὲ μὲν κατὰ τῆς Γαλλίας, ποτὲ δὲ κατὰ τοῦ Πάπα, καί ποτε κατὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ Γερμανικῆς αὐτοκρατορίας. Ἐπὶ τινος περιστάσεως ὁ στρατὸς τοῦ Καρόλου ἐλαφρυαγῶγησεν τὴν Ῥώμην, καὶ ἠχμαλώτισε τὸν Πάπαν· αἱ δ' ἀπανθρωπία, τὰς ὁποίας οἱ στρατιῶται αὐτοῦ ἐνήργησαν, λέγεται ὅτι ὑπερέβαινον τὰς πραχθείσας εἰς τὴν πτώσιν τῆς ἀρχαίας Ῥώμης ὑπὸ τῶν βαρβάρων τῆς ἄρκτου. Ὁ αὐτοκράτωρ μ' ὅλον τοῦτο, μετὰ πλαστῆς λύπης καὶ εὐσεβείας, — λέγων πρὸς τούτοις ὅτι κατεπόλεμει τὸν κοσμικὸν ὅχι τὸν πνευματικὸν Πάπαν, — ἐπενθρηφόρησε διὰ τὴν κατὰκτησιν ταύτην· ἀπηγόρευσε τὸ χροῦσμα τῶν κωδῶνων· διέταξε νὰ γένωσι λιτανεαί, ἐ. 11*

καὶ νὰ προσφερθῶσι δεήσεις, ὑπὲρ τῆς ἐλευθερώσεως τοῦ Πάπα, τοῦ ἰδίου του αἰχμαλώτου! Ἠχμαλώτισε δὲ καὶ Φραγκίσκον τὸν Πρῶτον εἰς τὴν ἐν Παυῖα μάχην, καὶ δὲν τὸν ἡλευθέρωσεν εἰμὴ ἐπὶ βαρυτάταις συνθήκαις· μ' ὅλον τοῦτο, ὁπότε οἱ κάτοικοι τοῦ Γανδαίου ἐπανέστησαν μετὰ ταῦτα, καὶ ὁ Κάρολος ἐζήτησεν ἄδειαν νὰ διέλθῃ τὴν Γαλλικὴν ἐπικράτειαν, ὁ Φραγκίσκος τὴν ἔδωκεν ἀμέσως· καὶ μολονότι ὁ γενναῖος οὗτος κυριάρχης εἶχε τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ εἰς τὰς χεῖράς του, οὐχὶ μόνον δὲν ἐκακοποίησεν αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τὸν ὑπεδέχθη καὶ τὸν συνώδευσε μετὰ πομπῆς καὶ μεγαλοπρεπείας.

Ἐπὶ τῆς βασιλείας του συνεκρότησεν ὁ Κάρολος περὶ τὰς ἐξήκοντα μάχας, εἰς τὰς πλείστας τῶν ὁποίων ἔμεινε νικητής. Μὴ ἐξαρκούμενος εἰς τὴν παμμεγέθη αὐτοῦ ἐπικράτειαν, ὑποτίθεται, καὶ ὅχι ἀλόγως, ὅτι ἀπέβλεπεν εἰς κοσμοκρατορίαν. Ἦτο δὲ καὶ μέγας περιηγητής, διότι ἔκαμε πενήντηντα ὁδοιπορίας καὶ ταξείδια εἰς τὴν Γερμανίαν, Ἰσπανίαν, Ἰταλίαν, Φλανδρίαν, Γαλλίαν, Ἀγγλίαν, καὶ Ἀφρικὴν.

Ὅσον ἡ ἡλικία ἤϋξανε, τόσον ἡ τύχη ἐφάνετο δυσμενεστέρα εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις του. Αἰσθανόμενος δὲ καὶ ἀνίκανος, κατὰ συνέπειαν ὁδυνηρᾶς τινὸς νόσου, νὰ κατέχῃ τὰς ἡνίας τῆς κυβερνήσεως μὲ σταθερότητα, ἢ νὰ διέπῃ αὐτάς ἐπιτηδεῖως, βεβαρυμένος κατὰ τὸ φαινόμενον ἀπὸ τὸ κράτος καὶ τὴν δόξαν, καὶ δυσαρστημένος μὲ τὴν μικρότητα τῆς ἰδίας αὐτοῦ μεγαλειότητος, συνεκάλεσε τὰ διάφορα συμβούλια τῶν Μεγιστάνων του, καὶ ἔμπροσθεν αὐτῶν, μετὰ διεξοδικὴν καὶ σοβαρὰν ὁμιλίαν, ἐν ἣ λεπτομερῶς ἐξιστόρησε τὰ τῆς ζωῆς καὶ διαγωγῆς αὐτοῦ, παρέδωκεν ὅλην τὴν ἐπικράτειαν εἰς τὸν ἀδελφὸν του Φερδινάνδον καὶ τὸν υἱὸν του Φίλιππον, καὶ ἀπεσύρθη αὐτὸς εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ Ἀγ. Ἰούστου, πλησίον τῆς Πλακεντίας, εἰς τὴν Ἑστρεμαδοῦραν.

Εἰς τὸ καταγῶγιον τοῦτο, ἐνησχολεῖτο ὁ Κάρολος μὲ ἀσώας διασκεδάσεις καὶ θρησκευτικὰ γυμνάσματα. Ποτὲ μὲν ἐκαλλιέργει τὰ εἰς τὸν κῆπον αὐτοῦ φυτὰ· ποτὲ δὲ περιδιάβαζεν ἐπὶ μικροῦ ἵππου, τοῦ μόνου τὸν ὁποῖον ἔτρεφε, μ' ἓνα πεζὸν θεράποντα συνωδευόμενος. Ἀφοῦ δ' ἡ ἀσθένεια περιώρισεν αὐτὸν εἰς τὸν ἰδιὸν του θάλαμον, καὶ τοῦ ἀπέκοψε τὴν σωματικὴν γύμνασιν, ἐδέχετο εἰς ἐπίσκεψιν ὀλίγους τινὰς κυρίους πλησίον τοῦ μοναστηρίου διατρίβοντας, τοὺς ὁποίους καὶ φιλοξένως εἰς τὴν τράπεζαν αὐτοῦ ἐφίλευεν· ἡ ἀφιέρωνε μέρος τοῦ καιροῦ του εἰς τὴν σπουδὴν τῶν μηχανικῶν ἀρχῶν, καὶ τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῶν εἰς τὴν κατασκευὴν περιέργων τεχνουργημάτων. Τοσαύτην δὲ κλίσιν εἶχε πρὸς τοιαύτας ἐργασίας, ὥστε συμπάρελαβεν εἰς τὸ μοναστήριον τεχνίτην εὐφυῆ τοῦ καιροῦ ἐκείνου, τὸν Γουρριανόν. Συνειργάζοντο δὲ κατασκευάζοντες πρότυπα ὠφελίμων μηχανῶν, καὶ κάμνοντες πειράματα ἐπὶ τῶν δυνάμεων ἐκάστης· καὶ λέγεται ὅτι αἱ ἰδέαι τοῦ μονάρχου πολλάκις ἐβοήθουν ἢ ἐτελειοποιοῦν τὰς

ἐφευρέσεις τοῦ τεχνίτου. Εὐηρεστεῖτο δὲ κάποτε καὶ μὲ μικρότερα καὶ φανταστικώτερα τεχνουργήματα· ὅσον, εἰδωλα κατασκευάζων, τὰ ὁποῖα διὰ κρυπτῶν ἐλατηρίων ἐμιμοῦντο τὰς πράξεις τῶν ἀνθρώπων, τὸν Θαυμασμὸν διεγείροντα τῶν ἀμαθῶν καλογηρῶν, οἵτινες, παρατηροῦντες κινήματα εἰς αὐτοὺς ἀκατανόητα, ἢ ἀπίστου εἰς τὰς ἰδίας αὐτῶν αἰσθήσεις, ἢ ὑπωπτεῖοντο τὸν Κάρολον καὶ τὸν Τουρρίανον ὡς συγκοινωνίαν ἔχοντας μὲ ἀοράτους δυνάμεις. Περίεργος ἦτο μάλιστα ὁ Κάρολος εἰς τὴν κατασκευὴν ὥρολογίων· μετὰ πολλὰς δ' ἀποπειράς μὴ δυνηθεὶς οὔτε δύο νὰ κάμῃ ἀκριβῶς νὰ συμφωνῶσιν, ἐστοχάσθη μετ' ἐκπλήξεως καὶ λύπης, πόσον ἀνόητος ἦτον αὐτὸς, τοσοῦτον χρόνον καὶ κόπον ἄλλοτε δαπανήσας εἰς τὴν ματαιοτέραν ἀπόπειραν τοῦ νὰ κάμῃ τοὺς ἀνθρώπους ὁμόφρονας περὶ τῶν βαθέων καὶ μυστηριωδῶν δογμάτων τῆς θρησκείας.

Ῥοβερτσὼν, ὁ ἀξιοθαύμαστος ἱστοριογράφος τῆς βασιλείας τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος αὐτοκράτορος, λαλεῖ ὡς ἐπομένως περὶ τῶν σπουδαιότερων αὐτοῦ ἐνασχολήσεων.

“ Ἄλλ' ὅπως καὶ ἂν διέθετεν ὁ Κάρολος τὸν ἐπίλοιπον αὐτοῦ χρόνον, πάντοτε ἰκανὸν αὐτοῦ μέρος ἀφιέρονεν εἰς τὰ τῆς θρησκείας. Κατὰ πρωίαν καὶ ἐσπέραν παρευρίσκετο εἰς τὰς ἀκολουθίας τοῦ ἐν τῇ μονῇ παρεκκλησίῳ· ὑπερηθύνετο ἀναγινώσκων βιβλία θρησκευτικὰ, ἐξαιρέτως τὰ συγγράμματα τοῦ Ἀγ. Αὐγουστίνου καὶ Ἀγ. Βερνάρδου· καὶ πολὺ συνδιελέγετο περὶ εὐσεβείας μετὰ τοῦ ἐξομολογητοῦ καὶ τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς. Οὕτω πως ἐπέρασεν ὁ Κάρολος τὸ πρῶτον ἔτος τῆς μοναχικῆς ζωῆς του, κατὰ τρόπον ὃχι ἀνάρμοστον εἰς ἄνδρα, πάντῃ μὲν ἐλευθέρων ἀπὸ τὰ τοῦ παρόντος κόσμου, ἰστάμενον δ' ἐπὶ τῶν συνόρων τοῦ μέλλοντος· εἴτε εἰς ἀθώας διασκεδάσεις, αἱ ὁποῖαι κατεπράυνον τὰς ὠδίνας του, καὶ ἀνεκοίφιζον πνεῦμα ἐκ τῆς πολυασχολίας ἀπνυδημένον, εἴτε εἰς εὐσεβεῖς ἐνασχολήσεις, τὰς ὁποίας ἔκρινεν ἀναγκαίαν προπαρασκευὴν εἰς τὴν μέλλουσαν κατάστασιν.

“ Ἀλλὰ περὶ τοὺς ἐξ μηνῶν πρὸ τῆς ἀποβιώσεως αὐτοῦ, ἡ ποδᾶγρα, μετὰ παύσιν μακροτέραν παρὰ τὸ σύνηδες, ἐπανῆλθε μὲ δριμύτητα κατ' ἀναλογίαν ἡξημένην. Ἡ τεθραυσμένη κρᾶσις του δὲν εἶχε πλέον ἰκανὴν εὐρωστίαν ν' ἀντισταθῇ εἰς τὴν προσβολὴν ταύτην. Ἐξησθένισε τὸ πνεῦμα ὡς καὶ τὸ σῶμά του, καὶ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης μόλις πλέον διακρίνομεν ἵχνη τοῦ ὑγιῶς ἐκείνου καὶ ἀνδρικοῦ νοδῶς, ὁ ὁποῖος καθίστα τὸν Κάρολον ἀνώτερον τῶν συγχρόνων του. Ἀνελεύθερος καὶ δειλὴ δεισιδαιμονία κατεπίεξε τὸ πνεῦμά του. Κάνενός εἶδους διασκεδάσεις δὲν ἐνοστιμεύετο. Ἐπροσπάθει νὰ ζῇ καθ' ὅλην τὴν μοναστικήν αὐστηρότητα. Δὲν ἐπεθύμει ἄλλου συναναστροφῆν εἰμὴ τῶν καλογηρῶν, καὶ σχεδὸν πάντοτε ἐνησχολεῖτο μετ' αὐτῶν ψάλλον στιχηρὰ καὶ τροπάρια. Πρὸς ἐξιλέωσιν τῶν ἀμαρτιῶν του, ἐνήργει ἐν τῷ κρυπτῷ τοσαύτας σκληραγωγίας, ὥστε ἡ ἀπὸ σχοινίων μᾶστιξ, μεθ' ἧς ἐτύπτετο, εὐρέθη μετὰ τὴν ἀποβίωσιν αὐτοῦ

αἱματωμένη. Ἄλλ' οὐδὲ μὲ τὰς πράξεις ταύτας τῆς ἀπονεκρώσεως δὲν εὐχαριστεῖτο· διότι, καίτοι αὐστηραὶ, καὶ ὑπ' ἄλλων ὁμοῦς ἄλλοτε ἐνηργήθησαν. Τὸ δειλὸν καὶ δύσπιστον τῆς δεισιδαιμονίας πνεῦμα ἐξηκολούθει ἔτι νὰ ταρασσῇ αὐτὸν, καὶ μὴ ἐκτιμῶν τὰ ἤδη ἐνηργηθέντα εὐσεβῆ γυμνάσματα, παρεκίνησεν αὐτὸν εἰς ζήτησιν ἐκτάκτου τινὸς, καινῆς καὶ ἀνηκούστου πράξεως, ἥτις νὰ φανερώσῃ τὸν ζῆλον αὐτοῦ, καὶ νὰ τὸν ἀξιώσῃ τῆς εὐνοίας τοῦ Ὑψίστου. Ὡσὺντι δ' ἐπενόησε πράξιν, τῆς ὁποίας παραλογωτέραν καὶ σπανιωτέραν ποτὲ ἢ δεισιδαιμονία δὲν ὑπηγόρευσε εἰς ἀσθενῆ καὶ παράφορον φαντασίαν. Ἀπεφάσισε, πρὶν ἀποθάνῃ, νὰ τελῇ τὴν κηδεῖαν του! Διέταξε νὰ κατασκευασθῇ ὁ τάφος του εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς μονῆς. Οἱ περὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ ἐβάδισαν ἐκεῖ ἐν ἐπικηδεῖῳ πομπῇ, μὲ μαύρας λαμπάδας εἰς τὰς χεῖράς των. Αὐτὸς ὁ ἴδιος ἡκολούθησε σαβανωμένος. Ἐτέθη δὲ εἰς τὴν νεκροθήκην μετὰ πολλῆς σεμνοπρεπείας. Ἐψάλλθη ἡ ἐπιτάφιος ἀκολουθία, καὶ ὁ Κάρολος ἔλαβε μέρος εἰς τὰς προσευχὰς, αἵτινες προσεφέρθησαν ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς του, συμμιγνύων τὰ δάκρυά του μ' ὅσα οἱ ὀπαδοὶ αὐτοῦ ἔχουν, ὡς νὰ ἐτέλουν πραγματικὴν τινα κηδεῖαν. Ἀγίασμα ἐβράντισθη ἐπὶ τῆς νεκροθήκης κατὰ τὸ σύνηδες, καὶ ἡ ἱεροπραξία ἔλαβε τέλος· ἅπαντες οἱ παρευρεθέντες ἀπεσύρθησαν, καὶ ὁ τὸν νεκρὸν προσποιηθεὶς ἐκλείσθη μόνος εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Μετὰ ταῦτα σηκωθείς ὁ Κάρολος ὑπῆγεν εἰς τὸ δωμάτιόν του, πλήρης τῶν εὐλαβῶν καὶ φοβερῶν ἐκείνων αἰσθημάτων, ὁποῖα ἱεροπραξία τοιαύτη ἐπόμενον ἦτο νὰ ἐμπνεύσῃ. Ἄλλ' εἴτε τὸ ἐπίπονον μῆκος τῆς τελετῆς, εἴτε ἡ ἐντύπωσις τὴν ὁποίαν ἡ εἰκὼν τοῦ θανάτου ἀφήκεν εἰς τὸ πνεῦμά του, διετάρaxεν αὐτὸν τοσοῦτον, ὥστε τὴν ἐπιοῦσαν ἔπεσε μὲ πυρετὸν, εἰς τὴν βίαν τοῦ ὁποῦ το ἄσθενές αὐτοῦ σύστημα δὲν ἡδυνήθη πολὺν χρόνον νὰ ἀνθῇ· καὶ τὴν 21ην Σεπτεμβρίου, 1558, ἐξέπνευσε, μετὰ ζωὴν πεντήκοντα ὀκτὼ χρόνων, ἐξ μηνῶν, καὶ εἰκοσιπέντε ἡμερῶν.”

Τοὺς γνωρίζω τοὺς μεγάλους, τοὺς δοκίμασα καλὰ, τοὺς ἐξύγισα, τοὺς ἤῤα ματαιόφρονες πολλὰ, Ἀχαρίστους, μισανθρώπους, μᾶλλον ὅταν εὐτυχοῦν, Προσπεποιημένους φίλους, μόνον ὅταν δυστυχοῦν. Εὐσπλαγχνίαις δὲν μετέχουν, τοὺς ἐλλείπ' ἡ ἐντροπή, Τοὺς μικροὺς ὅλους νομίζουν ὡς ἀγγεῖα χαμερπῆ, Τὰ ὁποῖα καταθραύουν μὲ μανίαν ἐντελῇ, Ἀφοῦ πλέον καταντήσουν εἰς αὐτοὺς ἀνωφελῇ. Οἱ βασιλεῖς τοὺς αὐλικούς, ὥσαν λεμόνια, βάλλουν Εἰς τράπεζαν, καὶ τὸν ζωμὸν θλίψαντες ἀποβάλλουν.

Ἐγκράτεια καὶ γύμνασις καὶ τῆς τροφῆς λιτότης, Καὶ ἔγερσις ἐωθινή εἰς μακροβιότης.

Ἀργὰ πολὺ ὁδοιπορεῖ παντοῦ ἡ ὀκνηρία, Νὰ τὴν προφθάσῃ δὲν ἀργεῖ ἐκ τούτου ἡ πενία.